

ligt knyttet Læren om Samfundets Udvikling til sin nuværende Tilstand, altsaa, om jeg saa maa sige, den biologiske Side af Spørgsmaalet. Jeg har læst, tror jeg, alle de Samfundslæreboøger, der er udgivne her i Landet. Der er kun en eneste, som i den Henseende har, om jeg saa maa sige, Næsen i den rigtige Retning. Den er udgivet af en ogsaa i denne Kredss bekendt Forfatter, P. Munch, men denne „Samfundslære“ har paa den anden Side en stor Skavank, den nemlig, at Forfatteren tror, at Verden er skabt i 1789. Hvor lidt man nu ogsaa ved om, hvornaar Verden blev skabt, og hvor langt Meningerne i saa Henseende gaar fra hverandre — det drejer sig jo om Aarmillioner —, er der dog fuldkommen Enighed om, at i 1789 var det ikke. Skal man sætte et Skel, maa man vist tilbage til det 16de Aarhundrede, ja, der er Forfatteren, som f. Eks. Englænderen Lecky, der mener at kunne føre Tankerne fra 1789 helt tilbage til det 12te Aarhundrede. Men til Røs for denne „Samfundslære“ i Modsætning til alle andre maa jeg altsaa sige, at Forfatteren ser, at den biologiske Side af Sagen er uadskillelig fra noget, der skal kaldes Samfundslære. En saadan Bog er ikke skrevet her i Landet, men jeg har villet benytte Lejligheden til, da dette Fag netop er draget frem, at minde om, at vel er Forvaltningslære ogsaa nyttig, men noget helt andet er Samfundslære; det er endnu meget mere nyttigt, ja, uundværligt for den store Befolkning, og det desto mere, jo mere vi drager den frem til Medvirken i Politik.

Jeg kan nu ikke se rettere, end at der i det, der er givet af Rigsdagen, er budt Befolkningen det nødvendige Redskab til at tilegne sig, hvad der tilsigtes i dette Lovforslag, og at man skal søge at arbejde sig frem paa Frivillighedens Grundlag. Der er et Punkt, hvor jeg kunde tænke mig, man vilde møde en Hindring, som i alt Fald ikke ved den bestaaende Lovgivning lader sig overvinde. Men det kunde jo optages til Overvejelse, om det ikke var muligt paa en eller anden Maade at komme over denne Hindring — ogsaa her vil jo Agitationen kunne virke. Det er den Hindring, der ligger i, at Husbonder og Principaler ikke giver den tilstrækkelige Tid. Ogsaa jeg finder, at Aftenskolen, endskønt den ingenlunde er saa daarlig, som det blev paastaet af den ærede Ordfører, dog har en Mangel deri, at der ligger en Dags Arbejde bagved den. Jeg vilde gerne høre den ærede Ordførers Mening om det Prin-

cip, som anvendes i de angelsachsiske Lande, hvor man har den halve Helligdag om Lørdagen, som man bruger til at adspredde og more sig i — noget, Menneskene jo ogsaa har Trang til og skal have Lov til —, og saa holder en virkelig Hviledag om Søndagen, hvortil Undervisning, der gaar ud over, hvad der bliver budt i de almindelige Skoler, er henvist. Jeg synes, det virker godt. Der er ganske vist Mennesker, som, naar de kommer til England, keder sig ganske forfærdelig om Søndagen og finder, at den er gyselig. Det er Folk, der ikke har andet at gøre end at more sig. Jeg maa sige, at for mig har Søndagen altid, saa længe jeg kan huske tilbage, været i en vis Forstand min bedste Arbejdsdag. Der var Fred og Ro; jeg blev ikke jaget fra det ene Arbejde til det andet, jeg kunde give mig af med det, som kun kan optages under en Fred og Ro, som varer Dagen igennem. Jeg er meget glad ved at se den Bevægelse, der er oppe i Erhvervslivet for at søge at indkassere den halve Lørdag for Friheden. Jeg tænker mig, at den skal blive ført igennem; den er, synes jeg, paa gode Veje til det. I saa Tilfælde vil jeg ønske, at Søndagen virkelig maa blive en Fredens og Roens Dag med saa lidt Halløj som muligt. Jeg kunde da udmærket godt tænke mig, at der af denne Bevægelse i Sammenhæng med et intenst Arbejde for en videregaaende Undervisning eller Befæstelse af det allerede lærte kunde rejse sig en Søndagsundervisning, som netop vilde løse den Opgave, for hvilken den ærede Ordfører har været en saa varm Talsmand.

Gerud Jensen: Den konfirmerede Ungdoms fortsatte Undervisning er en Sag af den største Betydning for vort Folk og en Sag, der i mange Aar har interesseret mig personlig. Jeg har set, at der her var Mangler, vi maatte raade Bod paa. Fra 14 Aars Alderen og til den Tid, da de unge søger Højskolen, er der et Hul, som vi maa søge at udfylde. Jeg har ogsaa arbejdet meget paa min Egn herfor; det er navnlig Aftenskolen, vi der har taget Sigte paa. Aftenskoleundervisningen er jo let at iværksætte paa Landet, Lokalerne er til Tjeneste, og Lærerne har overalt, hvor jeg har haft med Sagen at gøre, vist megen Velvillie. De allerfleste har været villige til at tage det ikke ubetydelige Arbejde i Aftenskolen op, naar et tilstrækkeligt Antal Elever har meldt sig. Jeg vil her bringe disse mange Lærere en Tak for det Arbejde, de har gjort i Aften-